

Kort bewind met blijvende invloed

Hollandse schuren in de Verenigde Staten

In al hun kolonies hebben Nederlanders gebouwen neergezet die we tegenwoordig tot het cultureel erfgoed rekenen. Zo ook in de Verenigde Staten, waar ons bewind slechts veertig jaar duurde, maar waar op het platteland de aanwezigheid van de Nederlanders nog altijd zichtbaar is.

TEKST: **JUDITH TOEBAST**

FOTOGRAFIE: **JUDITH TOEBAST EN MARIEKE LEEVERINK**

CLOVERHILL FARM, DUTCHESS COUNTY, NEW YORK.

DE ANKERBALKGEBINTCONSTRUCTIE
IS DUIDELIJK ZICHTBAAR.

In 1609 voer Henry Hudson met zijn bemanning in opdracht van de Vereenigde Oost-Indische Compagnie (VOC) naar het westen, in de hoop de noordwest-passage naar Indië te vinden. Aangekomen op de plaats van het huidige New York, ontdekte hij een brede rivier. Volgens Hudson moest dat de noordwestelijke doorgang zijn. De rivier werd echter steeds smaller en ondieper en Hudson moest concluderen dat dit niet de route was die hij zocht.

Maar 's mans tocht was niet voor niets. Door de verhalen over het mooie land en de contacten met de indianen raakten Nederlandse ondernemers geïnteresseerd. In 1624 vertrokken de eerste avontuurlijke immigranten naar het 'nieuwe land', dat tot 1664 in Nederlandse handen bleef, waarna het werd overgenomen door de Engelsen.

Oude gebouwen in een nieuwe wereld

Migranten nemen vaak tradities en gewoontes uit hun vaderland mee en de Nederlanders die naar Amerika togen, vormden daarop geen uitzondering. In ons land hadden boerderijen een woon- en werkfunctie onder één dak en uit – in het Nederlands geschreven – bouwcontracten uit de 17e eeuw blijkt dat dit ook zo was in het nieuwe land. Zelfs na de overname van het gebied door de Engelsen in 1664 bleef men doorgaan met het bouwen van zogenoemde house-barns.

In Nederland hield de traditie van wonen en werken onder hetzelfde dak tot ver in de 20e eeuw stand. Maar onder invloed van het klimaat, de bouwmaterialen, de leefomstan-

digheden en de komst van de Engelsen, ontwikkelden de boerderijen in het nieuwe land zich vanaf de tweede helft van de 17e eeuw tot een nieuw type: de Dutch Farmstead.

Dat type bestond uit een vrijstaand woonhuis (het Dutch house), een schuur (de Dutch barn), in sommige gevallen een arbeiders- of slavenwoning, een buiten-wc en een hooiberg. De verschillende functies bevonden zich dus in afzonderlijke gebouwen.

De meeste Dutch Farmsteads hebben de loop der eeuwen niet overleefd en zijn slechts op onderdelen bewaard gebleven. Maar van de Dutch barn, de schuur die zich op het erf bevond, zijn nog tal van voorbeelden vindbaar. Het bouwen ervan is tot ver in de 19e eeuw doorgedaan. Het exterieur doet de Nederlandse achtergrond overigens niet meteen vermoeden, maar er zijn duidelijke overeenkomsten met onze landelijke bouwkunst.

Ankerbalken en liggers

In het midden en oosten van ons land bestaat de constructie van boerderijen doorgaans uit zogeheten ankerbalkgebinten: twee verticale staanders (ook wel 'stijlen' genoemd) met daarop een horizontale ligger, de ankerbalk, die door een smalle opening in de stijlen is gepend en aan de achterkant is verankerd.

Een aantal gekoppelde gebinten vormt de hoofdconstructie van de boerderij. Soms worden in plaats van ankerbalkgebinten zogeheten tussenbalkgebinten gebruikt. Bij een

ROGERS BARN, WAPPINGER FALLS, DUTCHESS COUNTY, NEW YORK.

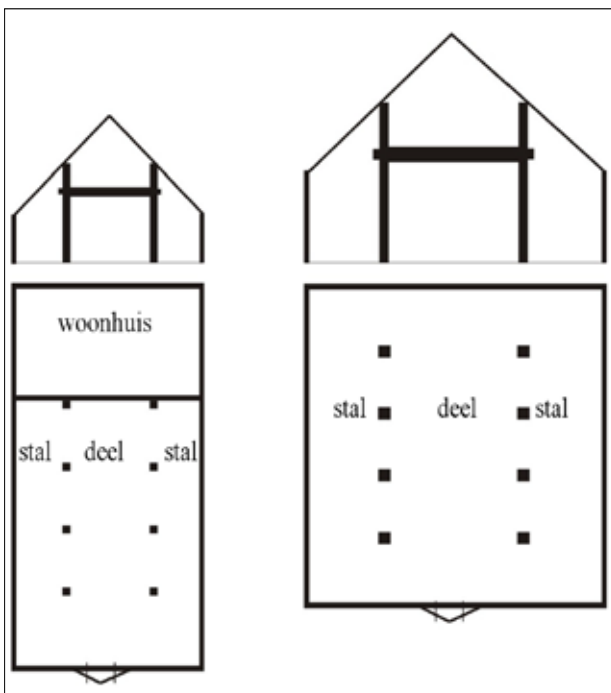

DOORDAT IN BEIDE KOPGEVELS DEUREN ZITTEN, KAN DE BOER MET ZIJN KAR OF TRACTOR DOOR DE SCHUUR RIJDEN.

tussenbalkgebint wordt de ligger niet door de stijlen gestoken, maar er tussenin geplaatst. In beide gevallen dragen de gebinten de dakconstructie en ligt de daklijn haaks op de gebinten.

Een soortgelijke constructie treffen we aan bij de Dutch barns. De staanders van de gebinten delen de ruimte in drieën, met een middenbeuk en twee zijbeuken.

ken stond het vee en de middenbeuk werd gebruikt om te dorsen, te werken en om de wagens te plaatsen. De koeien stonden met hun kop naar de middendeel, vanwaar de boer hen kon voeren. Ook deze indeling zien we in de Dutch barns terug.

Lokaal jasje

Hoewel de indeling en de constructie van de Dutch barns en de Nederlandse boerderijen sterke overeenkomsten vertonen, zijn er ook verschillen. Zoals gezegd zijn in het grootste deel van Nederland het woonhuis en de schuur aan elkaar gebouwd. In de Verenigde Staten echter zijn de verschillende functies gaandeweg gescheiden. De Dutch barn is nu dus een losstaande schuur, waarin nooit is gewoond.

Doordat in het nieuwe land hout van grote afmetingen gemakkelijk te verkrijgen was, konden de gebinten vele malen groter zijn dan in Nederland. De enorme afmetingen maken de schuur niet alleen hoger, maar ook breder.

Hebben de Nederlandse boerderijen een rechthoekige plattegrond, de Dutch barns zijn door de brede gebinten zo goed als vierkant. In veel Nederlandse boerderijen bevinden de deeldeuren zich in de kopgevel.

Bij de Dutch barns is dat eveneens het geval, maar omdat ze geen woongedeelte hebben, zijn doorgaans ook in de tegenoverliggende gevel deuren te vinden. Hierdoor kon de boer met zijn wagen door de schuur rijden. Verder zijn de gevels van de Dutch barns in hout uitgevoerd.

MELICK DUTCH BARN.
HOMESTEAD ROAD, OLD-
WICK, HUNTERDON COUNTY
NEW JERSEY.

LINKS DE DOORSNEDE EN
PLATTEGROND VAN EEN
NEDERLANDSE BOERDERIJ,
RECHTS DIE VAN EEN DUTCH
BARN.

JAMES BRETT FARM, DUTCH-
CHESS COUNTY, NEW YORK.

In sommige gebieden in Nederland zien we dat ook, maar de meeste houten gevels bij ons zijn in de loop der tijd vervangen door het duurzame baksteen. Zo niet in de Verenigde Staten. Uit inventarisatie en archiefonderzoek door Marieke Leeveerink, specialist op het gebied van Dutch barns, is gebleken dat Hollandse schuren zich over het hele voormalige Nieuw Nederland hebben verspreid (zie kader).

We komen ze tegen in New York, New Jersey, Pennsylvania, Massachusetts, Connecticut en Delaware. Doordat de landbouw in die staten zich op andere manieren ontwikkelde, zijn ook in de schuren varianten ontstaan.

De gemene deler is dat alle Dutch barns een gebintconstructie hebben met ankerbalken of tussenbalken. In haar onderzoek onderscheidt Leeveerink vijf hoofdtypen, waarbij

de verschillen zich uiten in indeling en gebruik. Daarnaast komen in het zuidelijke deel van het oorspronkelijke Nieuw Nederland schuren voor die onder Engelse invloed zijn verbouwd. Dat type is omstreeks 1810 ontstaan als mengvorm tussen de English en de Dutch barns. De zijgevels van de Dutch barns werden verhoogd en het dak werd 90 graden gedraaid, terwijl de gebintconstructie bleef staan. Zo kregen de schuren een Engels uiterlijk, maar behielden ze binnenin hun oorspronkelijke Hollandse constructie. Het ombouwen tot English barns is vooral in New Jersey op vrij grote schaal gebeurd.

De schuur was op een gegeven ogenblik zelfs dusdanig populair, dat ook nieuwe schuren op die manier werden neergezet. Dutch barns zijn tot 1890 gebouwd. Het bewind van de Nederlanders over het nieuwe land mag dan slechts veertig jaar hebben geduurd, hun invloed was na ruim tweeënhalve eeuw nog overal zichtbaar in het landschap.

Judith Toebast is specialist landelijke bouwkunst bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Met dank aan Marieke Leeveerink.

Onderzoek en inventarisatie

In samenwerking met de voormalige Stichting Historisch Boerderij-Onderzoek, de Dutch Barn Preservation Society en de Hudson Vernacular Architectural Society, begon Marieke Leeveerink in 2005 een inventarisatie, die in 2009 een vervolg kreeg.

Daardoor en aan de hand van archiefonderzoek weten we hoeveel Dutch barns er nog zijn, terwijl ook meer inzicht is verkregen in hun ontwikkeling, hun verspreidingsgebied en de rol van de Nederlanders.

De 729 geïnventariseerde Dutch barns zijn opgenomen in een database. De resultaten van het onderzoek worden met medewerking van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) nog dit jaar gepubliceerd. Die kennis kan mogelijk een bijdrage leveren aan behoud van de Dutch barns.